

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 176

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלַיִם מִמַּרְא וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם"

לא יתכן לאהוב את המלך בלי לאהוב את עבדיו
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

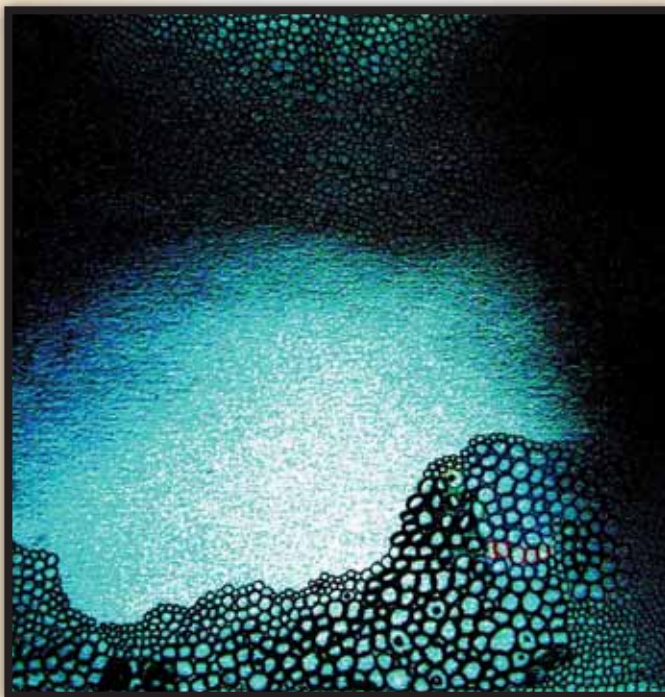
שבני אדם לא היו צריכים לו, היה מחזור לעשות צדקה וחסד, כי הוא היה צריך להם כדי לצרף את נפשו ביתר צרוף וזיכוך. התשוקה להיטיב לבני אדם בריותיו של הקב"ה, שימש לו קנה מדה ובחינה להכרת מדרגתו באהבת השי"ת ולא יתכן לאהוב את המלך מבלי לאהוב את עבדיו.

עוד סיוע לרעיוננו: כשהמלאכים באו להפוך את סדום, אחר שנתארחו בביתו של אברהם אבינו ובישרוהו על יצחק והשקיפו על סדום, הלא כבר ידע אברהם שמלאכים הם ולא אנשים א"כ לשם מה ללוותם, אין מלאכי השרת זקוקים ללויה ולשמירה? אלא, גם בזה

אנו רואים שמעשי החסד של אברהם, לא היו נובעים רק מפאת ההשקפה שצדקה זהו ענין לעני בלבד, אלא זהו גם ענין של הנותן בעיקר והוא ליוה את המלאכים לשם תקון עצמו, לשם תקון המדה של הטבה לזולתו, מדה שהיא בעיקר לתקון נפשו.

נפשו של אברהם הולכת ומזדככת באמת שבה, שגם אבימלך ראה והכיר באברהם שרוח אלקים בו וכמאמרם ז"ל:

המשך בעמ' 2 <<<

"פֶּתַח הָאֵהָל" - יושב פתח האהל לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו.

"כַּחַם הַיּוֹם" - הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים הביא המלאכים עליו בדמות אנשים' (רש"י שם).

לכאורה, מה היה לו לאברהם להצטער על האורחים הזקוקים לחסד, הלא תכליתה של הצדקה להיטיב לעני ואם אין כאן זקוקים, אין חיוב לתת ולהיטיב. ועל מה הצטער אברהם אע"ה?

אמנם לא כן משמע דעת חז"ל, דוקא מכאן יש ללמוד שתכלית הצדקה אינה רק לטובת המקבל, כי אם לצד הנותן צדקה, כי התורה ניתנה

לצדף את הבריות, כל מצוה הן בחיובה והן בשליליותה 'עשה' ו'לא תעשה' הוא תקון הנפש והנותן צדקה יותר משהוא מיטיב לעני הריהו מיטיב ומנקה את כחות נפשו ומחשבתו, לעדנם ולצחצחם עד שיהיו רגישים לכל כאב וצער הזולת.

כפעולה כזו האדם מתרומם ומתגבר בהכרה ואהבת ה', מתעשר באושר גדול של אהבת יצורי השם וממעט באהבת האנכיות. וצערו של אברהם אבינו מלבד טוב לבכו ודאגתו לרגלי העניים,

צערו היה גם בגלל העדר ההזדמנות של ליטוש נפשו על ידי נתינה והשפעה, ידוע ידע אברהם שלהיותו אחרי "פְּנֵיךָ נָתַן לְאֲבִינִים" (תהילים קיב) הועילה גם להיטיב לנפשו הוא, אהבת הבריות הוסיפה לו קומה על קומה באהבת השי"ת.

כמה עזה היתה תשוקתו של אברהם אבינו ע"ה להיטיב עמהם וממילא להיטיב את נפשו הוא, הוא היה מחזור ורודף אחרי עשיית הצדקה ואחרי הנצרכים, אף בשעה

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵינוּ מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחַם הַיּוֹם"

מכניסים אורחיהם כרגיל ובהפרדם מהם מברכים אותם האורחים ואומרים להם: "למועד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה וּלְשָׁרָה בֶן" הנה הזקנה הזאת אשר כבר התיאשה זה מימים רבים מלידך בן, עליה תהיה טענה מדוע לא אמרה "אָמֵן בֶּן יַעֲשֶׂה ה'" האם כזה נקרא חוסר אמונה? לו ידעה שרה כי בשם ה' הם מדברים, הלא ודאי היתה מאמינה באין כל פקפוק כלל וכלל, אבל עכשיו שלא ידעה מכלום הזכירה בקרבה את חוקי הטבע, "אֲחֵרֵי בְלַתִּי הֵיטָה לִי עֲדָנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן" הנה, כל התביעה היתה רק על הזכירה בענין הטבע ומה אמנם היה לה לחשוב, האם היה לה לדלג לגמרי את כל מהלכי הטבע?

הוא אשר אמרנו כי התביעה היתה על איזה מיחזי של אי אמונה שהיה כאן, כי הלא סוד האמונה הוא "אֵתָה הוּא עַד שְׁלֹא נִבְרָא הָעוֹלָם" כלומר: משנברא הוא אותו מצב בדיוק כאשר "עַד שְׁלֹא נִבְרָא". כשם ש"עַד שְׁלֹא נִבְרָא" העולם לא היה מאומה מלבדו יתברך, כך ממש הוא גם לאחר שנברא שגם עתה אין כל מאומה, גם מה שאנו קוראים בריאה באמת איננה כלל בנמצא ובסוד אמונה זו הרי אין מקום כלל ל"אֲחֵרֵי בְלַתִּי הֵיטָה לִי עֲדָנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן".

אין שום מציאות כלל וכלל בלעדו יתברך והיה לה לענות אחריהם: "אָמֵן בֶּן יַעֲשֶׂה ה'" ובהחטיאה לאמור זה וגם הזכירה בקרבה "אֲחֵרֵי בְלַתִּי" הרי יש כאן מיחזי כל שהו, הנה לנו חדוש גדול כי גם באמונת האדם בינו לבין בוראו יש ענין של מיחזי, כי כמעשיו כן אמונתו צריכים להיות מציאות שלמה בתכלית הפרהסיא ובבהירות מוחלטת.

ביוסף הצדיק אמרו חז"ל: "אֲשֶׁרֵי הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ" (תהילים מ) על ידי שאמר לשר המשקים: "זִכְרְתֵנִי... וְהִזְכַּרְתֵּנִי" (בראשית מ) נתוספו לו שתי שנים' (בר"ר פט ג). האם יש איזו הוה אמינא שיוסף בטח בשר המשקים? ברור שאין לפרש החסרון אלא במשמעות לשונית קלושה גרידא ועבור זאת נענש כבר בעונש כה חמור.

מתברר לנו מזה: שאיננו יודעים כלל להעריך ענין של מיחזי באמונה, סוד הדבר הוא שהאמונה צריכה להיות שלמה כל כך עד שאפילו מיחזי כל שהוא אסור שיהא! (דעת תורה) ■

החליטו חז"ל הקדושים שזה הוא בכלל חלול השם.

הרי ברור, שחלול השם הוא דוקא אצל חסרי דעת, שאסור שתהיה אפילו הוה אמינא, שגם אצל חסרי דעת לא תתכן שום טעות זהו גדר בפרהסיא, אדם בר דעת ידע בנקל להעריך את מדרגת אברהם אע"ה, אבל זה שאינו בר עיון הלא עלול לחשוב שלא קיים אברהם אבינו ע"ה כבוד אביו ובשביל אנשים אלה העמידה התורה "נִימַת תִּרְחַח כְּחָרָן" (בראשית יא). כדי שהבלתי מעיין לא תהא לו קושיא.

לפי זה באנו להערה נוראה בענין האמונה: שגם במדת האמונה יש ענין, מיחזי כאי אמונה, חלילה לשרה אמנו הצדקת בחוסר אמונה וכבר ביאר הרמב"ן כל הענין: "כִּי הַמֵּלֵאכִים הָאֵלֹהִים הִנְרָאִים כְּאֲנָשִׁים בָּאוּ אֶל אַבְרָהָם וְהוּא בְּחַכְמָתוֹ הַכִּיר בָּהֶם וּבִשְׂרָרֵם אוֹתוֹ: "שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה וְהָנָה בֶן לְשָׁרָה אֲשֶׁתְּךָ וְשָׂרָה שׁוֹמֵעַת וְלֹא יִדְעָה כִּי מֵלֵאכֵי עֲלִיּוֹן הֵם, כְּעַנְיִן בְּאִשְׁתּוֹ מִנּוּחַ (שופטים יג ו) ואולי לא ראתה אותם כלל.

"וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ" ללעג... והקב"ה האשים אותה לאברהם, למה היה הדבר נמנע בעינייה? וראוי לה שתאמין! או שתאמר: "אָמֵן בֶּן יַעֲשֶׂה ה'" (ירמיה כח).

והנה, אברהם אמר אליה למה צחקת? "הֲיִפְלֵא מִה' דְּבָר?" ולא פירש אליה כי השם גילה אליו סודה. והיא מפני יראתו של אברהם תכחש, כי חשבה שאברהם בהכרת פניה יאמר כן, או מפני ששתקה ולא נתנה שבח והודאה בדבר ולא שמחה. והוא אמר: "לֹא פִי צִחַקְתִּי!" אז הבינה כי בנבואה נאמר לו כן ושתקה ולא ענתה אותו דבר. וראוי שנאמר עוד כי אברהם לא גילה לה הנאמר לו מתחילה (לעיל יז יט): "וּבִרְכָתִי אֵתָה וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן" אולי המתין עד שלוח השם אליה הבשורה ביום מחר, כי ידע כי לא יעשה ה' אלקים דבר "כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים" (עמוס ג ז). או מרוב זריזותו במצוות היה טרוד במילתו ומילת עם רב אשר בביתו ואחר כן בחולשתו ישב לו פתח האהל והמלאכים באו טרם שהגיד לה דבר' (בראשית יח טו).

הנה, איזה תביעה היתה כאן לשרה? נצייר בעצמנו לזוג זקנים חסרי בנים באים ג' אביונים הולכי דרך והזקנים הללו

"וַיֵּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֵל שֶׁר צָבָאוֹ אֶל אַבְרָהָם לֵאמֹר אֲלֵקִים עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר אָתָה עֹשֶׂה" (בראשית כא). לפי שחרבו מקומות של סדום ופסקו העובדים והשבים ולא חסר קלורין שלו כלום, לפיכך "אֲלֵקִים עִמָּךְ". הואיל ו"אֲלֵקִים עִמָּךְ..." "וַיַּעֲתָה הַשִּׁבְעָה לִּי בְּאֵלֵקִים הִנֵּה אִם תִּשְׁקַר לִי וּלְגִנְתִּי וּלְנַכְדִּי" (בר"ר נד ב).

הרי, אף אבימלך הכיר וראה שמדת חסדו וחמלתו של אברהם אע"ה היא מפאת תשוקת האלקות שבו, תשוקה להגיע לאהבת השם ע"י אהבת הבריות, עשיית החסד והצדקה היא גם מצד תכלית התקון, מי יתן ונוכל להמשיך עלינו את זיו השכינה ע"י מעשה החסד והצדקה, שנהיה ראויים ומוכשרים לקבל השכינה ולהשרותה בקרב לבנו. (אור הנפש)

"לִמָּה זֶה צִחַקְךָ שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵף אֲמַנִּים אֵלֶּךָ וְנִאֲנִי זָקֵנָתִי" (בראשית יח ג)

וברש"י (יא לב) וז"ל: 'לאחר שיצא אברהם מחרן ובא לארץ כנען והיה שם יותר מששים שנה... ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברהם? שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברהם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו'.

והרמב"ן (שם) מוסיף עוד: 'שכל זה כדי שיראה מבלי עיון שהיה אברהם שם עמו' ע"כ.

בעלי העיון הלא יבינו ולהם לא תוקן כלום? אלא רק לחסרי העיון הוא שהקדים מיתתו של תרח, רואים אנו עד כמה הוא סוד הדבר של בפרהסיא, שההכרח הוא שיראה כבודו יתברך ולא ההיפך חלילה, עד שאפילו אם איזה חסר דעה עלול לטעות, אין זה נקרא בפרהסיא.

'היכי דמי חלול השם? ... ר' יוחנן אמר: 'כגון אנא דמסגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפלין' (יומא פו). במה עלול להחשד ר' יוחנן כשיראוהו הולך ד' אמות בלא תורה ובלא תפלין? הלא רק חסר דעה מוחלט עלול לחשוד את ר' יוחנן! וכן רב שאמר שם: 'כגון אנא אי שקילנא בשרא מטבחא ולא היבנא דמי לאלתר' האם עלול אדם מן הישוב ללמוד מכך שגזל מותר? ובכל זאת

הלכה

"וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל"

המקור להלכה המחייבת לעשות את הליכי הגיור בפני בית דין של שלשה דיינים

על הפסוק: "וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל" אומר רש"י: "אמר לו הקב"ה: "שב ואני אעמוד ואתה סימן לבניך שעתידי אני להתיצב בעדת דיינים". מה פרושם של דברים ומדוע נאמרו דוקא כאן? אלא, משום שאברהם לא יכל להתגייר בפני שלשה אמר לו הקב"ה שאצלו מספיק שהקב"ה יעמוד. אבל, סימן תתן לבניך שממך והלאה 'עתידי אני להתיצב בעדת דיינים'. רק עדה של שלשה דיינים יוכלו לגייר. ■

רבי יצחק מאמסטרדם היה גר שמשום גדולתו בתורה מונה להיות חבר בבית הדין של אמסטרדם. באחת משבתות פרשת 'וירא' שאל: על מה מבסס השלחן ערוך את ההלכה שבגיור חייבים כל ההליכים להיעשות בפני שלשה דיינים (יורה דעה סימן סג) והרי אברהם אבינו שהיה הגר הראשון לא יכל להתגייר בפני שלשה שכן לא היו שלשה ישראלים לפניו? והשיב: שהמקור הוא בפרשה שלנו.

משל

"וְאֵנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר"

'לא מקומו של אדם מכבודו, אלא האדם מכבד את מקומו'

בעיניו, ביטל עצמו ואמר: "וְאֵנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר". והיות והקב"ה חס על כבודו, הגביה את העפר ואפר ועשה אותם יקרי ערך ותלה בהם שתי מצוות חשובות - 'אפר פרה ועפר סוטה'. זה כנראה מה שהתכוון רבי יוסי שאמר: 'לא מקומו של אדם מכבודו, אלא האדם מכבד את מקומו' (ילוש במדבר ה תרצז). ■

כשבא לאולם חפש לו מקום בשוליים וסרב לשבת ב'מזרח' כיאה לחכמתו. לא עזרו כל הפצרות הקרואים, הוא עמד בסרובו. מה עשה בעל הבית? שינה את סדר הישיבה באולם והושיב את כל הכבודה לידו כך שהשלחן שלו הפך ל'מזרח'. כך הגביה את כבוד התורה והבליט את גדולתו של האורח. כך גם אברהם אבינו. הוא היה שפל

בגמרא: 'אמר רבא: "בשכר שאמר אברהם אבינו "וְאֵנֹכִי עֹפֵר וְאֹפֵר" זכו בניו לשתי מצוות; אפר פרה ועפר סוטה' (חולין פח:). איזו מידה כנגד מידה יש כאן? הסביר זאת ה'מגיד מדובנא' בדרך משל: עשיר נכבד עשה משתה גדול ביום חתונת בנו. הוא הזמין נכבדים ואנשים רבים וביניהם גם גדול בתורה ובחכמה, נקי, צדיק ונשוא פנים וגם עניו גדול.

עלי הגיון

"יִקַּח נָא מַעַט מַיִם"

מדוע לקח מעט מים ומה רע בכך שעשה זאת על ידי שליח?

לתמיהת הנוכחים השיב: "כי הוא נזהר מלהטריח את המשרתת, שעל פי רוב היא יתומה או אלמנה ואינו רוצה שתצטרך ללכת ולשאוב עבורו עוד מים". כך גם אברהם אבינו. את כל המאכלים השתדל לרוץ ולהביא בעצמו ונתנם ברוחב לב כפי שיאה לנהוג באורחים. אבל את המים הביא על ידי שליח ולא בעצמו ולכן בקש מהם: "יִקַּח נָא מַעַט מַיִם" על חשבון השליח לא רצה להיות רחב לב. ■

מסופר על רבי ישראל מסלנט: שפעם כשהתאכסן באכסניה הגישו לו מים לנטילת ידים והוא נטלם בצמצום רב.

על הפסוק "יִקַּח נָא מַעַט מַיִם" אומר רש"י: "יקח נא" - 'על ידי שליח והקב"ה שלם לבניו על ידי שליח שנאמר: "וַיִּקְרָם מִשֵּׁה אֵת יְדוֹ וַיִּקַּח אֵת הַסֶּלַע" (במדבר כ). מה רע בכך שאברהם אבינו הביא את המים על ידי שליח? ה'חפץ חיים' בספרו 'אהבת חסד' מסביר: שיותר כבוד הוא לאורח שבעל הבית בעצמו גיש לפניו ולא שליח שהרי 'מצוה בו יותר מבשלווחו' (קדושין מא.) ולכן שכרו היה פגום.

פרשת 'וירא'

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְצִים עָלָיו

מדוע קודם נאמר: "נֹצְצִים עָלָיו" ואילו לאחר מכן: "וְהִנֵּה עֹמֵד עֲלֵיהֶם" ?

דרשו חז"ל על תיבת "לְחִילָה" - לחולה כתיב, לשון מחול. והוא המחול הידוע לצדיקים לעתיד לבא.

וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵלֶּלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שָׁלַשׁ סָאִים קִמַּח סֶלֶת" (יח)

הרמב"ן בפירושו על התורה תמה, למה היה צריך כל כך הרבה פת לשלשה אנשים?

וכתב הרמב"ן לישב: שהיה צריך שלש סאין קמח בכדי להוציא מהן סלת נקיה מועטת לאכילה.

וביאר רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא' מהו החשבון דוקא של שלש סאין, לפי המבואר במנחות (עו:): שלעשרון סולת מובחר צריך סאה של חיטין ומבואר עוד במסכת עירובין (פג:): שעשרון האיפה הוא מאכל אדם

במלאכים".
וכתב בענין זה רבינו בחיי: שמחסרון אות הבי"ת למדנו כמה ענינים. ובדומה לזה מצינו למודים גדולים מחסרון אות הבי"ת בפסוק (שמות כ): "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" שעל דרך הפשט היה ראוי שיאמר הכתוב: "בְּשֵׁשֶׁת יָמִים" וחסרון אות הבי"ת מלמדנו כמה הם ימות העולם שנות כל הדורות, כי השי"ת עשה את השמים ואת הארץ עצמם לששת ימים, כלומר: לששת אלפי שנה, כי יומו של הקב"ה הוא אלף שנים, כמו שנאמר בתהילים (צ): "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כַּיּוֹם אֶתְמוּל" ומסיים רבינו בחיי בלשונו: 'מזה תוכל להבין שאין אות אחת בתורה לבטלה, אלא הכל בחכמה ובהשגחה גמורה וכו'.

ומה שכתוב בבשר ודם (תהילים מח): "שִׁיתוּ לִבְכֶם לְחִילָה" ולא אמר לבככם, אף שבבשר ודם יש שני לבבות; יצר הטוב ויצר הרע, הלא הוא מדבר לעתיד לבא, שאין שם יצר הרע שולט. ולכן

פנינים לפרשה

"וַיִּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְצִים עָלָיו וַיִּרְא וַיִּרְץ לְקִרְאתָם" (יח ב)

מובא בכתבים המיוחסים לרבנו הגרי"ז הלוי הרב מבריסק זצ"ל לבאר מה שכפל הכתוב לשון "וַיִּרְא" שני פעמים, על פי מה שכתב אדונינו הרמב"ם בספרו 'מורה הנבוכים': שהיו כאן שתי בחינות במעשה זה, בחינת מראה הנבואה ובחינת מעשה המציאות וזהו מה שנכתב: "וַיִּרְא... וַיִּרְא" ב' פעמים, שראה הדברים במראה הנבואה וראה הדברים במציאות (ב מב).

"וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְצִים עָלָיו" (יח ב)

יש להתבונן, על כך שבהתחלה כתוב הלשון: "נֹצְצִים עָלָיו" ואילו לאחר מכן נכתב הלשון: "וְהִנֵּה עֹמֵד עֲלֵיהֶם" (בראשית יח).

וביאר בזה רבינו הגאון מוילנא זצ"ל (ומובא ב'דבר אליהו' לאיוב א ו): שהעומד לפני מי שיושב, נראה כאילו הוא עומד עליו, יען כי העומד הוא גבוה מן היושב ומעתה, הלא מתחילה ישב אברהם והמלאכים היו עומדים לפניו, נמצא אם כן שהיו כ"נֹצְצִים עָלָיו" לכך נאמר: "נֹצְצִים עָלָיו". אבל לאחר מכן כאשר נהפוך הוא שהמלאכים ישבו תחת העץ לאכול ואברהם היה עומד לשרתם, היה הוא העומד והם היושבים, לכך נאמר הלשון: "עֹמֵד עֲלֵיהֶם".

"וְסֻעְדוּ לִבְכֶם" (יח ה)

ובמרדש רבה (והובא ברש"י): 'א"ר חמא: "לבככם אין כתיב כאן, אלא "לִבְכֶם" מגיד שאין יצה"ר שולט

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

על הבטחת הבורא, כי הוא היה דבר פלא בעיניו; **"הַיִּפְּלֵא מֵהַ דְּבָרֶיךָ"**. (ועיין עוד מה שכתב בענין זה בספר 'משך חכמה').

"נִיפְּנוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּלְכוּ סְדָמָה"
(יח כב)

כתב המלבי"ם: לא נמצא בשום מקום בתנ"ך שיקשר מלת פנה עם מ"ם שלאחריו, כי לשון פנה מציין את המקום שלשם מחזיר את פניו וזה יצוין במלת **"אֵל"** כמו: **"וַיִּפְּן פָּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ"** (שמות ז). **"וַיִּפְּנוּ אֶל הַמִּדְבָּר"** (שמות טז). אולם זה יבואר על פי מה שכתוב כאן במדרש: **"הִדָּא אִמְרַת: אֵין עוֹרֵף לְמַלְאָכִים"** (בר"ר מט ז). נמצא אם כן שלא החזירו פניהם כלל. לכן מתאים על כך לשון הכתוב: **"נִיפְּנוּ מִשֵּׁם"**.

"נִיגַשׁ אֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה"
(יח כג)

כתב רבינו בחיי: **"אם תשכיל בפרשה זו תמצא כי מחשבתו של אברהם היתה, כי הקב"ה חפץ להפסיד ולהשמיד הכל במדת הדין ומוזה אמר: 'הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע'".** **"הֲאֵף תִּסְפָּה"** ולא תשא למקום... על כן היו כל תפלותיו של אברהם בפרשה הזאת למדת הדין. הוא שאמר: **"הֲנֵה נָא הוֹאֲלֵתִי לְדָבָר אֵל ה' "** (בראשית יח). ואמר: **"אֵל נָא יִחַר לְה' "** ואמר עוד: **"אֵל נָא יִחַר לְה' וַאֲדַבְּרָה אִךְ הַפְּעָם"**. ולפי שזאת היתה מחשבתו של אברהם, התחיל מתוכח עם הקב"ה: **"חֲלִלָה לָּךְ מֵעֲשֹׂת פְּדָבֵר הָזֶה"**. והזכיר **"חֲלִלָה לָּךְ"** שני פעמים כנגד שני המדות - מדת רחמים ומדת הדין ואמר **"חֲלִלָה לָּךְ"** אפילו במדת הדין **"לְהִמִּית צְדִיק עִם רָשָׁע"** שאם כן יהיה **"כְּצְדִיק כְּרָשָׁע"** ותיבטל הבחירה והעבודה ותרבה הכפירה בעולם. **"חֲלִלָה לָּךְ"** במדת הרחמים מקל וחומר לפי שאתה **"שֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ"** **"הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ"** לא יעשה משפט" כענין שאנו אומרים בראש השנה: **"וַיִּגְבֶּה ה' צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט"** (ישעיה ה) ו**"וַיִּמְלֹךְ הַמִּשְׁפָּט"**. והודיעו הקב"ה כי לא מחשבתו מחשבות אברהם, אבל יתנהג עמהם במדת רחמים והוא שהקב"ה מדבר עמו בכל הפרשה בלשון רחמים: **"וַיֹּאמֶר ה' וַעֲקַת סֵדֶם וַעֲמֹרָה"** **"וַיֹּאמֶר ה' אִם אֲמַצָּא בְּסֵדֶם"** ' דהיינו: לשון הוי"ה ולא לשון אדנות. ■

שנאמר: **"לוּשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת"** (בראשית יח). ואילו בענין לוט הזכיר הכתוב לשון: **"מצות"** כדי להשלים בין שניהם יחד **"עגת מצות"** וכדרך שהיה ביציאת מצרים שנאמר: **"וַיֹּאפְרוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמִץ"** (שמות יב). והנה כל התורה כולה יש בה רמזים ומה שחיסר הכתוב כאן, גלהו כאן.

"חֲדַל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אַרְחַ פְּנָשִׁים" (יח יא)

כתב המלבי"ם: יש הברדל בין לשון **"דָּרַךְ"** ללשון **"אַרְחַ"**, ש**"דָּרַךְ"** מורה על כונת הדרך הגדול הקבוע לרבים ואילו **"אַרְחַ"** מורה על האורח הקטן שיתפרד מן הדרך הגדול אל הצד ואינו דבר קבוע כל כך. על כן רחל אמרה ליעקב: **"פִּי דָרַךְ נָשִׁים לִי"** (בראשית לא) כי היתה ילדה והיה לה הוסת הקבוע לכל הנשים ואילו בשרה אמר שלא לבד שלא היה לה דרך נשים קבוע, כי גם האורח חדל להיות לה, כלומר: שגם הוסת הבלתי קבוע שיבא גם בנשים זקנות חדל לגמרי משרה.

"לָמָּה זֶה צָחָקָה שָׂרָה לְאִמֶּךָ" (יח יג)

שואל רבינו ה'אור החיים' הקדוש: למה כתוב תיבת **"זֶה"** אשר היא כמיותרת? וכן מה כונת הכתוב בתיבת **"לְאִמֶּךָ"**? ובפרט, שגם כל זה מיותר וכי לא היה מספיק לומר: **"לָמָּה צָחָקָה"**? ומסביר את הדברים כך: אף שגם אברהם צחק כמבואר לעיל בכתוב, מכל מקום אברהם צחק מיד כששמע את הבשורה הטובה, משא"כ שרה לא צחקה אלא בעת שראתה את עדנתה. כמו שנאמר שאמרה: **"אַחֲרַי בְּלֵתִי הֵיטָה לִי עֲדָנָה"** הרי זה מגיד שלא נתאמת אצלה הבטחת הלידה עד אחר שראתה השינוי בפועל בגופה. ועל זה הוא שהקפיד הקב"ה שאילולי ראתה כביכול לא היתה מאמינה. וזה כונת הכתוב באומר: **"לָמָּה זֶה צָחָקָה"**, פירושו: על צחוק **"זֶה"** שצחקה כעת אני מקפיד ולא על הצחוק שלך שנעשה בשמחה מיד בשעת הבשורה. והטעם לדבר: כי בצחוק זה, כונתה לומר: שאף אמנם שנתאמת אצלה כעת לאחר מעשה שראויה היא לילד, מ"מ זה מורה שעד עתה לא האמינה ולא סמכה דעתה

אחד ואם אוכל במדה זו הרי הוא בריא ומבורך. מעתה הדבר מתבאר מאליו: אברהם אבינו רצה שכל אחד מהם יקבל עשרון אחד של סולת ולצורך כך הוצרך לנפות שלש סאין של קמח הנעשה מחיטין, שיהיה לו להוציא מהן שלשה עשרונים סלת ויהיה לכל אחד פת בשעור של עשרון סולת לאכילה.

תירוץ נוסף כתב רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא' על עיקר קושייתו של הרמב"ן, שהרי מבואר בגמרא במסכת ר"ה (יא.) שאותו היום היה יום טוב של פסח או סוכות (אולם עיי"ש בתוד"ה: אלא, דכתבו דזה היה לפני סוכות ועיי"ש ב'מכסה עתיק') ואברהם היה סבור שהם ערביים רגילים והדין הוא שאסור לאפות ביום טוב לצורך גוי וכיון שכך נשאלת השאלה: איך הותר לו לאברהם אבינו לאפות לצורכם?

אלא שזה יתורץ על פי המבואר במסכת ביצה (יז.): שאשה יכולה למלאות את כל התנור בבצק לאפיית פת אע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת בלבד, משום שכשהתנור מלא הפת נאפית יפה יותר, נמצא, שכל הפתות הנמצאות בתנור מועיל לאותה פת אותה צריכה לאכול בחג, לפי זה יתישב: שלכן היה צריך אברהם אבינו להרבה פת, כדי שיהיה מותר לו לאפות הכל, שאילו כדי הצורך להם לבד, היה אסור לו לאפות ביום טוב.

"וַיִּקַּח חֲמָצָה וְחֵלֶב וּבֶן הַבְּקָר" (יח יח)

דרשו חז"ל במסכת בבא מציעא (פז.) (ומובא ברש"י): **"ולחם לא הביא, לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום ונטמאת העיסה"** ואברהם היה אוכל את חוליו רק בטהרה. תמה בזה רבינו בחיי: אם היה אברהם מחמיר על עצמו לנהוג באכילת חולין בטהרה, לא היה זה חובה כלל על שאר בני האדם ולמה לא יכול היה ליתן להם לחם טמא? לכך כתב לפרש: כי היה זה מפני איסור חמץ. וכונת חז"ל בדרשתם כך היא: שלפי שהיה אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה, לכך סלקה שרה את ידיה מן העיסה משעה שנטמאה העיסה. ומעתה חשש אברהם לאיסור חמץ שמא החמיצה העיסה כשלא היו מתעסקים בה, שהרי היה הדבר בזמן פסח. וזהו שהזכיר כאן: **"עגות"** כמו

'מראית עין' בשביעית רק לתושבי העיר או גם לאורחים?

מערכת 'הברותא'
מיוחדת ל'גנזי המלך'

שאלה: פעולות שאסרו חכמים לעשותן בשביעית רק משום חשד הרואים, שמא יהיו סבורים האנשים הרואים את הפעולות, שבעל הקרקע עובר על דיני שביעית - האם כאשר לאנשי העיר ידוע שאין לחשוד בבעל הקרקע, אך האורחים הבאים לעיר, שאינם יודעים זאת, יכולים לחשוד בו - האם יש לחוש ולאסור משום חשד האורחים. או שמא אין להתחשב בחשד של אורחים?

תשובה: הגאון ה'נודע ביהודה' (קמא, חאו"ח יב): הביא מחלוקת רבינו תם ורבינו יצחק - אם מותר לבנות בית בשבת על ידי קבלן גוי, שאינו חייב לעבוד בשבת, אלא מקבל את שכרו בקבלנות. דעת רבינו תם: להתיר, בדומה להתיר להעסיק קבלן גוי במלאכת השדה בשבת בגדר אריס.

ואילו דעת ר"י היא: לאסור, כי אינה דומה בניה בשבת על ידי גוי בקבלנות, להתיר של נתינת שדה באריסות לגוי. ושעמו של דבר: כי בשדה כך היא הרגילות, לתת את השדה לגוי באריסות, באופן שמקבל בעל השדה מחצה, שלישי או רבע מפירות השדה. ולכן מותר לתת את השדה לגוי, על אף שהוא יעבוד בשדה היהודי בשבת, כי אין הגוי חייב לעבוד בשבת ויכול לעבוד בימות החול בלבד וידוע לכל כי כך היא הדרך, ליתן שדה לאריס גוי ולכן לא יחשדו בבעל השדה שהוא שכר את הגוי לעבוד בשדהו בשבת. אבל בבניה, הרגילות היא לשכור פועלים על בסיס שכר יומי ולא ליתן לקבלן לבנות את ביתו. ולכן, יש לאסור לבנות בשבת על ידי קבלן גוי, כי אדם הרואה את הפועלים בונים את בית היהודי בשבת אינו יודע כי היה כאן הסכם של קבלנות, אלא נראה לו שהפועלים הגוים הם שכירי יום של היהודי.

וכתב ה'נודע ביהודה': שלפי זה היה נראה, שבקהילתנו, כיון שרוב הבנינים שבונים היהודים

על ידי פועלים גוים נעשית העבודה בקבלנות, הרי דין הבית שנבנה בקבלנות הוא כדין שדה באריסות, דליכא חשדא כלל ומותר.

ודומה הדבר למה שפסק השו"ע (רמג): כי אע"פ שאסור להשכיר מרחץ לעכו"ם משום מראית העין, שלא ידעו היהודים שהשכיר בעל המרחץ את המרחץ לגוי ואם ישתמשו בו בשבת יחשדו בבעל המרחץ שהוא שכר גוי שיפעיל אותו בשבת, מכל מקום, כאשר דרך רוב אנשי המקום להשכיר את המרחץ, או ליתנו באריסות, מותר.

אלא שעדין י"ל: דשאני שדה, שדרך כל העולם ליתנה באריסות ואפילו אורחים הבאים לכאן יודעים שבאריסות היא וליכא חשדא כלל ולכן מותר, אבל בנין בתים, אע"פ שבעיר הזאת דרכם בקבלנות, מ"מ ברוב העולם הדרך לבנות ע"י שכירי יום ואיכא חשדא דאורחים הבאים מהתם להכא ויראו שהעכו"ם בונים לישראל בשבת ויחשדו שהם שכירי יום.

ומה שהתיר בש"ע (רמג ב): להשכיר מרחץ ותנור לעכו"ם אם דרך רוב אנשי המקום להשכירם וליתנם באריסות ולא חשש למראית העין של אורחים, נראה לי, שמדובר באופן שהמרחץ והתנור אינם עומדים ברשות ישראל, אלא רק מתוך שמתרחצים בו בימות החול יודעים בו שהוא של ישראל וכן בתנור

ולכן בסתמא חיישינן לחשדא, שיאמרו שישראל שכר את הנכרי בשבת לעשות מלאכתו, אבל אם נתפרסם שדרכו בהשכרה או באריסות, שכן דרך רוב אנשי העיר, אין מקום לחשד והאורחים שיבואו לא ידעו כלל שהוא של ישראל וליכא חשדא מנייהו.

והביא ה'נודע ביהודה' את דברי ה'מגן אברהם' (בסימן רמד טו): שאף על גב ששנינו במסכת שביעית (ג): שמותר להעמיד זבל בשדה בשנה השביעית באופן שיודעים בני העיר שאין כונתו לזבל את השדה בשביעית אלא רק לאגור בה את הזבל. וכתב התוס' יו"ט על המשנה הזאת בשם הירושלמי: שבשביעית אין לחשוש לחשד של עובדים ושבים מפני מראית העין, אלא רק לחשד של בני עירו. צריך לומר, שבשביעית הקילו!

וביאר ה'נודע ביהודה' את דבריו: שהקילו בשביעית משום שאין איסור שביעית חמור כמו איסור שבת ויו"ט. ובתוס' חדשים (פ"ג דשביעית מ"א) כתב: אע"ג דשביעית היא איסור דאורייתא כמו שבת ואם כן מדוע הקילו בה?

יש לומר: שהקילו בשביעית משום שזיבול השדות הוא רק מדרבנן. (וכ"כ במשנה ראשונה שם). והרש"ש השיג עליו: שהרי לגבי שבת מדובר באמירה לעכו"ם שהיא איסור מדרבנן, אפילו אם שוכרו בשכירות יומית!

אלא, החלוק הוא משום ששבת היא איסור שעונשו סקילה, לכן החמירו בה אפילו במידי דרבנן וכמ"ש כיו"ב בסוכה (טז):.

ובשו"ת יביע אומר (ח או"ח כח) כתב: שלכאורה יש לפרש שמדובר בשביעית בזמן הזה, שהיא מדרבנן ואיסור הזיבול עצמו הוא רק מדרבנן ואם כן יש כאן תרי דרבנן וזה נחשב איסור דרבנן שאין לו עיקר בתורה, כמו שכתב ה'בית שמואל' (אה"ע כח ס"ק נב). מה שאין כן אמירה לעכו"ם לגבי שבת, שהוא נחשב איסור שיש לו עיקר מהתורה ויש להחמיר בו משום מראית העין של האורחים. ■

הקו למהדרין

'שופר ניוזטל'

ברכות שידורים והוצאות
24 שעות ביממה

054-4007779

052-9997779

057-3777779

050-8007779

מהיום: הרב אמנון יצחק
איתן בכל מקום ובכל זמן

יעמדו על הברכה

ספאנו בן פראנקה
ברכה לכל משפחתו
והצלחה בעסק

דוד אלי בן פרלה
ואסתר בת כלרה והילדים
להצלחה בכל התחומים בחיים

אלאונורה בת אדה
רפואה שלמה

רינה טלי בת עליזה
לרפואה שלמה, זיווג הגון
והצלחה בחינוך הילדים

אלברטו בן אלאונורה
חיווק בשמירת המצוות והתורה

ורח בת לאה
לזיווג הגון

מישל בת אלאונורה
תזכה לנחת רוח ושלום בית

מארקו בן אלידה
ברכה למשפחתו והצלחה בעסקיו

משה בן אסתר
ברכה והצלחה וזיווג הגון

דוד בן דינה
ברכה והצלחה לכל משפחתו

קלאודיו בן סארנה
ברכה והצלחה לכל משפחתו

אנג'לו בן ג'יורדיטה יהודית
בריאות וברכה והצלחה בעסק

לעילוי נשמת
רב שבתאי רפאל בן סארנה

דוד בן רינה
בריאות לכל המשפחה
והצלחה בעסק

חדש בעיר!!!

בכל לילה מימות החול
שיעורי תורה

בבית הכנסת 'אליהו הנביא'

05:15 - 04:00 לפנות בוקר

שיעור במדרש 'שוחר טוב' - תהלים
עם **הרב אמנון יצחק**
(ובליל שבת: 20:30 ובשבת: 15:20)

06:15 - 05:15

תפילת ותיקיין

07:15 - 06:15 בבוקר

שיעור ב'דף היומי'

עם **הרב צבי. ג**

הצבור מוזמן לכל השעורים

בבית כנסת אליהו הנביא רח' עוזיאל 42 ב"ב

כל המעוניין לזכות
ולהיות שותף בהפצת
420,000 עמודי התורה
של 'גנזי המלך'
בכל שבוע, יתרום 500
שקלים לע"נ, רבואה,
זיווג, הצלחה, פרנסה,
זרע חי וקיים וכו'
ויקבל פרסום
בקוביה כדלעיל
050-6500666
03-6762226

להרויח בגדול!

בתכנית 'כח כפלים'

מלאו הוראת קבע זו על סך \$28*

ותקבלו

<p>חינם!</p> <p>טיול לאתרים בצפון</p>	<p>חינם!</p> <p>קלטות וידאו, CD, טייפ וספרים</p>
<p>חינם!</p> <p>מנוי שנתי ל'גנזי המלך'</p>	<p>חינם!</p> <p>מנוי שנתי לעתון 'ארבע כנפות'</p>
<p>חינם!</p> <p>סוף שבוע ששי שבת עם הרב אמנון יצחק</p>	

תאריך: _____ הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למשך שנה מיינומים

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____

1. אני/ו הח'מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____

ר' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בית _____ פלאפון _____

קוד מסלוקה		סוג חשבון		מס' חשבון בבנק					
בנק	סניף								
				2	3	9	2	קוד מוסד	

נותן/ים לכם בזה הוראה לחיוב חשבון/נו הנ"ל בסניפכם, בנין תרומתי ל"שופר" בסכומים ובמועדים שיומצאו לכם מידי פעם בפעם באמצעי מונטי, או שימות ע"י "שופר" כמפורט מטה ב"פרטי ההרשאה".
 2. ידוע לי/לנו כי: א. הוראה זו ניתנת לבטול ע"י הודעה ממוני/מאתנו בכתב לבנק ול"שופר" שתכנס לתוקף, יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן ניתנת לבטול ע"י הוראת כל דין. ב. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד, שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב. ג. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל חיוב, לא יותר מששעים ימים ממועד החיוב, אם אוכזר/נוכח לבנק, כי החיוב אינו תואם את המועדים או הסכומים שנקבעו בכתב ההרשאה, אם נקבעו (3). ידוע לי/נו כי הפרטים שציינו בכתב ההרשאה ומילויים, הם נושאים שעלינו להסדיר את המוטב. 4. ידוע לי/נו כי סכומי החיוב ע"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לי/נו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בנין חיובים אלה. 5. הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב ההרשאה זה, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו. 6. הבנק רשאי להוציאני/נו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זה, אם תהיה לו סבה סבירה לכך, ויודיע לי/נו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה. 7. נא לאשר ל"שופר" בספח המחובר לזה, קבלת ההוראות אלו ממוני/מאתנו.

פרטי ההרשאה:

1. סכום החיוב ומועדו, יקבעו מנת לעת ע"י "שופר" ע"י (העקרונות לקביעתם):

2. בדרי החיוב: (סמן במשבצת המתאימה)

\$ 28 זכאות ליחיד

\$ 56 זכאות לזוג

לחייב בתאריך: _____

20 לחודש _____ 30 לחודש _____

חתימת בעל/י החשבון _____

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" עליך לשלוח את הטופס ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק. טל: 03-6777779